

HOLLÓKŐ SZÍVE-JAVA

ÉRTÉKEK, SZÉPSÉGEK ÉS ÉLMÉNYEK AZ
ÉLŐ VILÁGÖRÖKSÉGI FALURÓL

HOLLÓKÓ

SZÍVE-JAVA

HOLLÓKŐ SZÍVE-JAVA

HOLLÓKÓ SZÍVE-JAVA

ÉRTÉKEK, SZÉPSÉGEK ÉS ÉLMÉNYEK AZ
ÉLŐ VILÁGÖRÖKSÉGI FALURÓL

SZERKESZTETTE:
SÁRI ANDREA

ELŐSZÓ • FOREWORD

Tisztelt Olvasó!

Mindig nagyon felemelő pillanat, egy település életében, ha elkészül egy különleges kiadvány.

Hollókő. Ha egy szóval szeretnénk jellemezni azt, amit ez a szó jelent, – akkor a harmónia kifejezés jutna először eszünkbe. A több mint 700 éve épült vár, az alatta fekvő csodálatos házak, az

élő népi kultúra és a táj gyönyörűsége egységbe kovácsolja e földrajzilag kicsiny területet. Gyermekkoromban a falu nehéz munkái, a megélhetéért való küzdelem nem ezeket a gondolatokat juttatta az idős emberek eszébe. Az Ófalu fölött lévő Öregszőlőben, a Fogácsban történt munkák során pihenés közben megfordultunk, azért el-elgyönyörködtünk abban a panorámában, melyet az Ófalu, a táj és a vár hármasa nyújtott.

Őseink olyat alkottak évszázadok által itt, melynek köszönhetően a műemlékes szakemberek segítségével Hollókő az UNESCO világörökségi listájára első jelölésnél felkerült – ráadásul az első önálló faluként a világon.

Idén 35. évfordulóját ünnepeljük ennek a döntésnek – ezért célunk az volt, hogy erre a jeles alkalomra készüljön el ez az album.

Turistaként megannyi élményt, szépséget nyújt ez a kis település, de itt született emberként sem lehet betelni, eltelni Hollókővel. Újabb és újabb apróságot fedezünk fel, mely elkerülte eddig a figyelmünket, vagy még mindig elámulunk, amikor autóval kifelé menet, ha a visszapillantó tükörbe nézünk és látszik a kis házikók ölelte templom – mely mára jelképévé vált fatornyos jellegével településünknek.

Leginkább mégis csak az emberek, a szokások, a hagyományok azok, melyek 'hollókőivé' tették az itt élőket. Az íratlan törvények, szoká-

Dear Reader!

It is always a very uplifting moment in the life of a settlement when a special publication comes out.

Hollókő. If we were to use one word to describe what this word means, – harmony would be the first word that comes to mind. The castle, built more than 700 years ago, the wonderful houses below, the living folk culture and the beauty of the landscape all combine to create a

unity in this geographically small area. When I was a child, this is not what the elderly had in mind as they had to work hard and struggled to make a living in the village. Still, when we had a rest while working in Fogács, the Old Vineyard above the Old Village, we used to turn around to admire the panorama offered by the triad of the Old Village, the landscape and the castle.

Our ancestors created something here over the centuries that, in cooperation with historic

sok sokunkat formáltak emberré az itteni emberek szeretetével ötvözve. Ez az, amit csak egy személyes látogatás alkalmával lehet igazán átélni és érezni.

Lelkünkben talán a 'rég' Hollókő él erősebben, de közel 24 éve a település vezetőjeként célul tűztem ki azt, hogy kifogástalan kiszolgáló létesítményekkel és kultúránkból fakadó új attrakciókkal, látnivalókkal fejlesztem a falut. Többek között régi tervünk volt a vár rekonstrukciója is, melynek megvalósítása idén megtörténik. Kiállításal, étellel töltjük meg a a hollók sziklájára épült erődítményt – hogy a késő-középkori falukép a XIV. századi berendezésű vár szellemiségével párosuljon. A helyieknek megélhetést biztosító, – de komfortjában modern, hagyományait megőrző – látnivalóiban újszerű – település képe vezérelte munkánkat.

Fogadják sok szeretettel e kiadványt, csodálják itt is meg Hollókő értékeit, a palócok kincsét, a világ örökségét!

Szabó Csaba
polgármester

monument experts, helped Hollókő to get to UNESCO's World Heritage List right upon the first nomination – what's more, as the first independent village in the world.

This year we are celebrating the 35th anniversary of this decision – so our aim was to publish this album to mark this prominent occasion.

This small village offers many experiences and beauties for tourists, but those who were

born here cannot get bored and cannot get enough of Hollókő either. We discover more and more little things that have escaped our attention so far, or when leaving by car and looking back in the rear-view mirror we still take pleasure in spotting the church surrounded by little houses – which has become a symbol of the village with its wooden tower.

However, it is mainly the people, the customs and the traditions that have actually turned the locals into true 'Hollókő' residents. The unwritten laws and customs have shaped many of us into a man, combined with the love of the local people. This is something that you can really feel

and experience only upon a personal visit.

The 'old' Hollókő may be more alive in our mind, but for nearly 24 years since I have been leader of the village I have set the goal to develop the settlement with perfect service facilities as well as new sights and attractions that are rooted in our culture. One of our long-standing plans has been the reconstruction of the castle, which will be completed this year. We are going to bring the fortress built on the Ravens' Rock to life with exhibitions in order to combine the late-medieval village landscape with the spirit of the castle built in 14th century style. Our work has been guided by the image of a village that provides a living for

the locals, that is modern in its comfort, traditional in its heritage and innovative in its attractions.

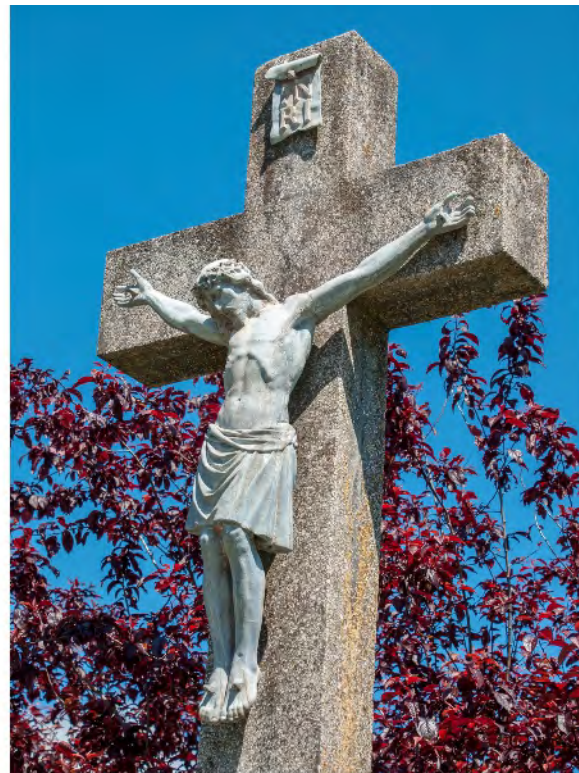
Please give this publication a warm welcome and come here to admire the values of Hollókő, a world heritage and the treasure of Palóc people!

Csaba Szabó
mayor

HOLLÓKŐ

HOLLÓKŐ

Hollókő egy kis település Magyarország északkeleti részén Nógrád megyében, a Cserhát dombjai között bújik meg. A könyv betekintést enged az alig 330 lelket számláló kis falu jelenébe és múltjába. Hollókő Ófaluja és táji környezete 1987-ben került fel Magyarországon elsőként az UNESCO Világörökségi listájára. Budapestről alig 100 kilométerre északra helyez-

kedik el. Legegyszerűbben az M3 autópályán, majd Hatvantól a 21 számú úton haladva Pásztóig és a 2122 összekötő úton érhető el Hollókő. Tömegközlekedéssel a Stadionok állomásról indulnak közvetlen autóbuszok Hollókőre.

Tucked neatly away in Cserhát Hills, Hollókő is a small settlement in north-east Hungary's Nógrád County. This book gives an insight into the present and past of this tiny village of just 330 inhabitants. The Old Village of Hollókő and its surroundings were the first site in Hungary to be inscribed on the UNESCO World Heritage List in 1987. Hollókő is located

less than 100 kilometres north of Budapest. The easiest way to approach it is via the M3 motorway to Hatvan, then taking road 21 to Pásztó, followed by road 2122. If you prefer public transport, direct bus lines are available from Stadionok bus station.

HOLLÓKŐ

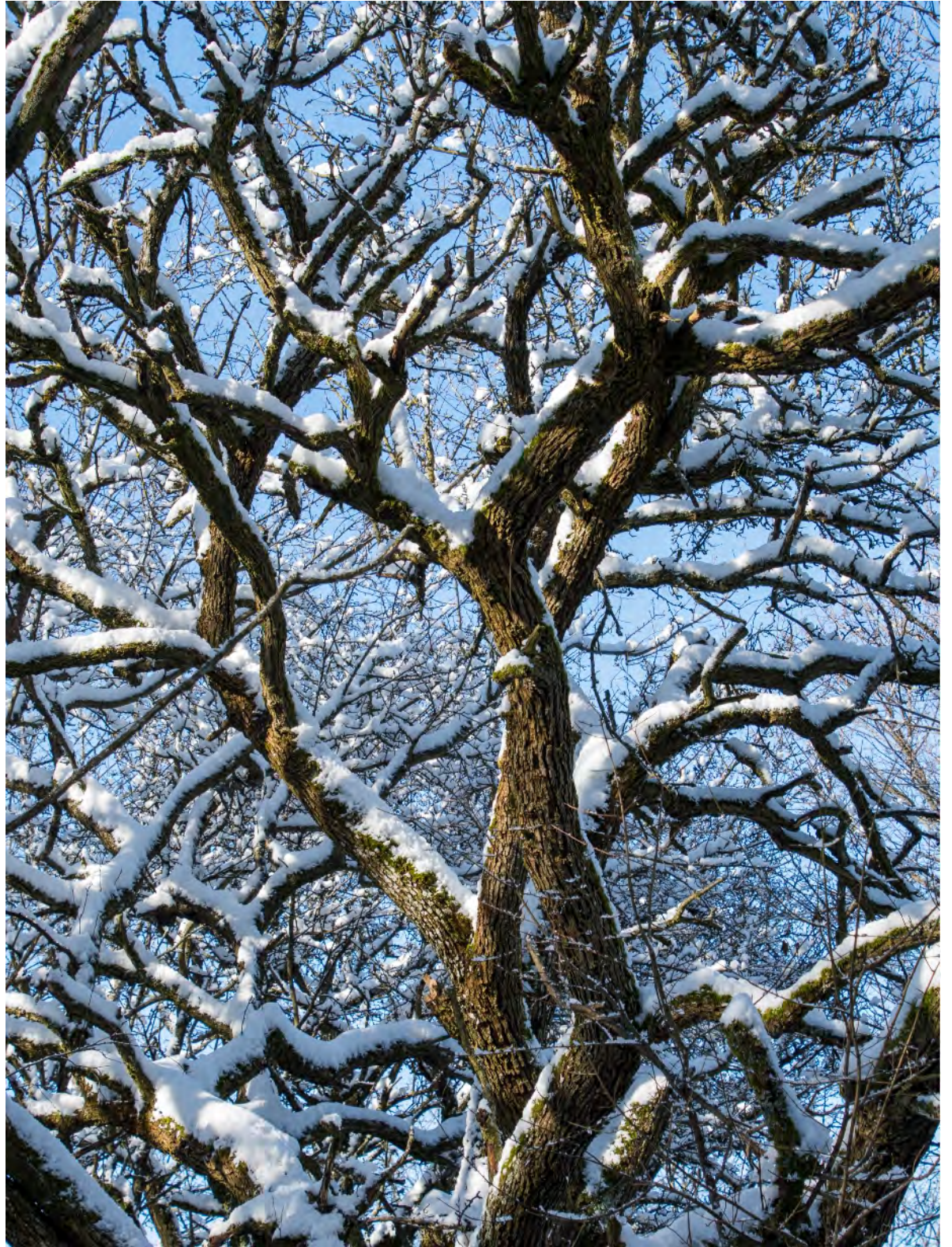

HOLLÓKŐ

HOLLÓKŐ

HOLLÓKŐ

HOLLÓKŐ

HOLLÓKŐ

HOLLÓKŐ

HOLLÓKŐ

HOLLÓKŐ

HOLLÓKŐ

HOLLÓKŐ

HOLLÓKŐ

HOLLÓKŐ

HOLLÓKŐ

HOLLÓKŐ

HOLLÓKŐ

TELEPÜLÉSTÖRTÉNET • HISTORY OF THE VILLAGE

A falu határában nagy holló jelzi, jó helyen járunk. Innen már csak néhány perc a falu. A település szívében áll a fatornyos, zsindeletű katólikus templom, amely a falu emblemikus épülete, története 1889-ig nyúlik

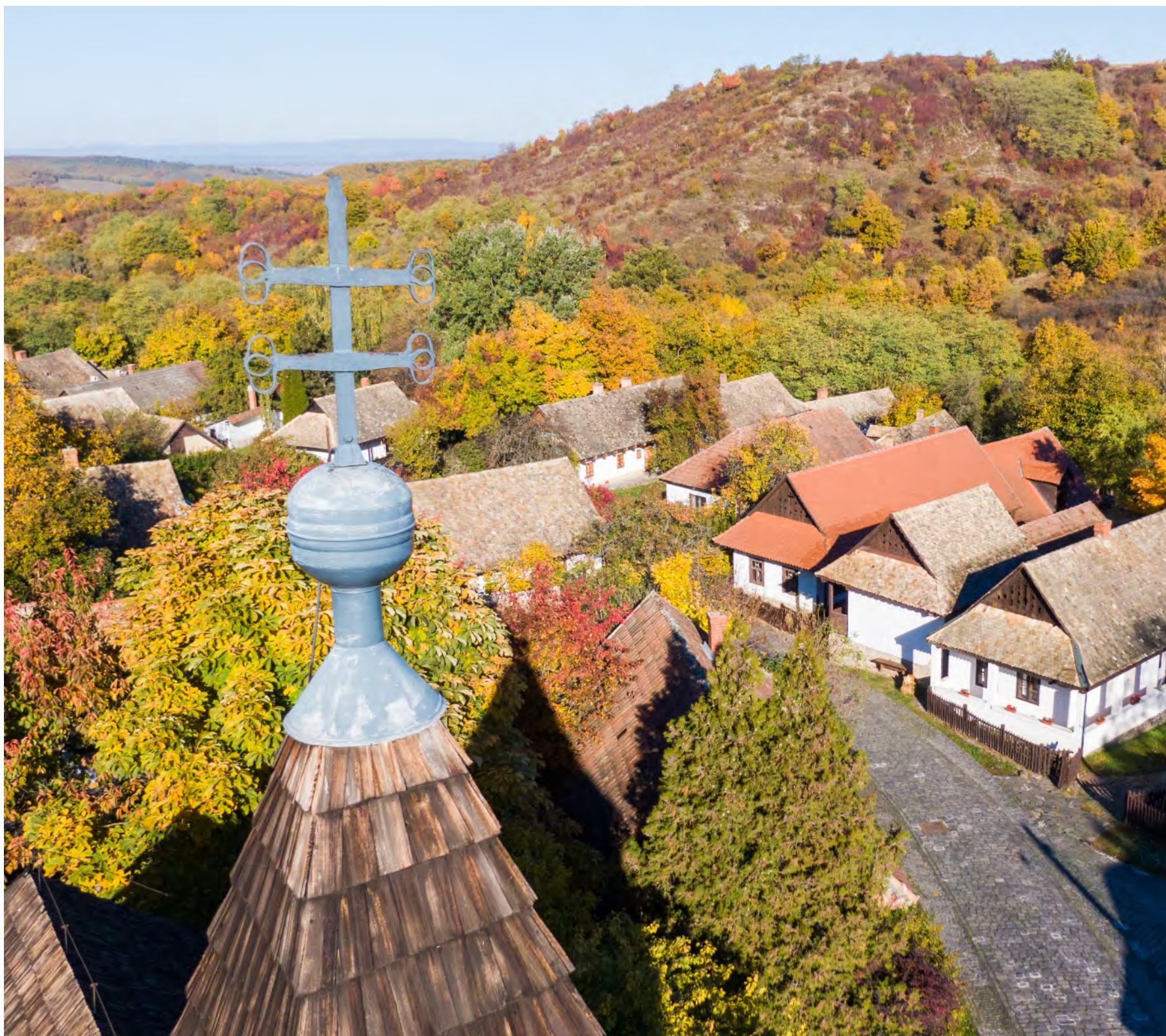
vissza. Körülötte keskeny nadrágszíjparcellákon sorakoznak a jellegzetes, fehérre meszelt, tornácos, deszkamellvédéses, kontyolt palóc parasztházak, melyek az 1909-es tűzvész után kapták mai formájukat.

At the intersection leading to Hollókő, a raven statue indicates that you are at the right place, and the village is just a few more minutes away. The settlement's emblematic building, the shingle-roofed Catholic church with a wooden tower stands in the heart of the village, with a history dating back

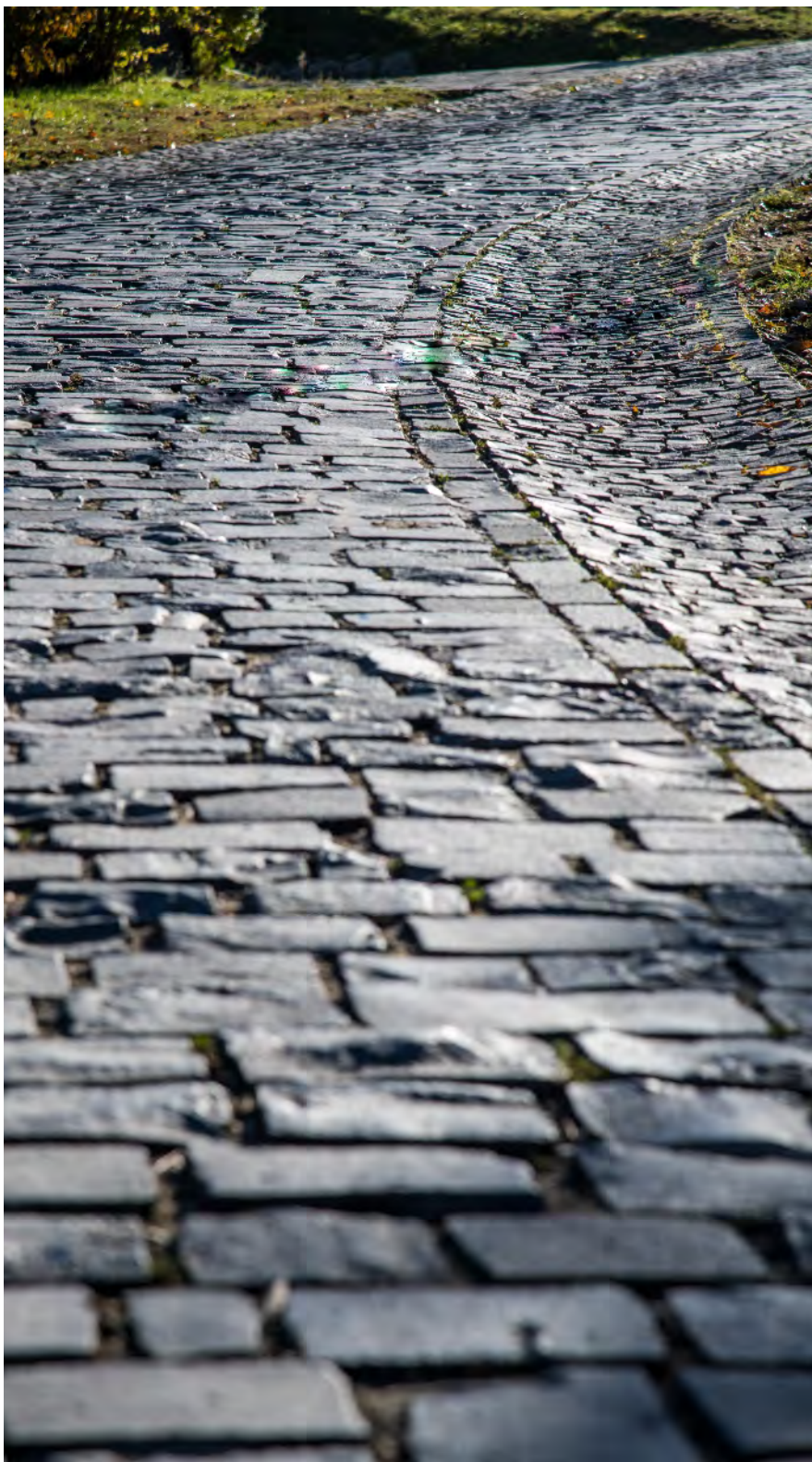
to 1889. Surrounding the church, rows of distinctive whitewashed Palóc farmhouses with porches, wooden parapets and gabled roofs stand on narrow plots. These buildings took their present shape after the 1909 fire.

ÉPÍTETT ÖRÖKSÉG • BUILT HERITAGE

Az Ófalu 67 védett, mesebeli házacska-ját 1987 óta az UNESCO is jegyzi, hazánkból elsőként került fel a világ legértékesebb örökségeit felsoroló listára, ráadásul az első falu volt az egész világon, amely kiérdemelte ezt a címet.

Az Ófalu a térségre jellemző egyutcás falutípus nagyszerű példája. Az útra merőlegesen elhelyezkedő szalagparcellákra épültek a házak mindkét oldalán. A palóc településeken a nagycsaládok egy telken éltek. Ahogy bővült a család, úgy építették tovább a házakat az eredeti épület mögé, ezt „hadas” életmódnak hívták.

A kontyolt nyeregtetős parasztházak eredetileg háromosztatúak

The 67 protected fairytale houses of the Old Village have been inscribed by UNESCO in 1987, making this the first site in Hungary and the first village in the world to be included in the list of the world's most valuable heritage sites.

The Old Village is an excellent example of the one-street village type that is characteristic of the region. Houses were built on narrow plots perpendicular to the street on either side. Large families lived on the same plot in Palóc settlements. As families grew, more houses were added behind the original building. The custom of large families living together was known as “hadas”.

Originally, the gabled roofed farmhouses consisted of three sections. The first section of the house was the “clean room”, which included a made

bed and the family's valuable furniture and belongings. This room reflected the family's financial situation. If the family was wealthy, 9 embroidered pillows were placed on the made bed. The middle section was the kitchen and the last one was the pantry.

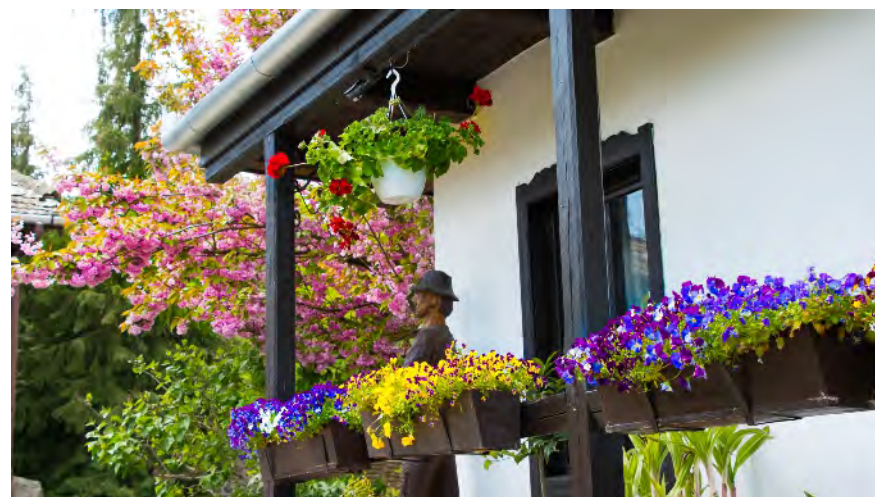
Food was cooked on an open hearth in the kitchen, and smoke was led up through a flue to the attic and to the outside from there. The gable end was therefore decorated with openwork carvings to make it easier for the smoke to pass.

Before the fire of 1909, houses were built of wood and mud, and the roofs were covered with thatch. After the fire, strong stone foundations were built, the walls were made of adobe and clay shingles were used for roofing.

HOLLÓKŐ VÁRA • HOLLÓKŐ CASTLE

HOLLÓKŐ VÁRA • HOLLÓKŐ CASTLE

Hollókőhöz közeledve már messziről megpillanthatjuk a falu fölé magasodó, a vidék nyugalma bűszkén vigyázó 13. századi várat. Története egyszerre zaklatott és legendás, akár egy mese megelevenedő helyszíne is lehetne.

A vár legendájából származik a falu neve is. Eszerint ugyanis élt valaha a környéken egy András nevű nagyr, a híres Kacsics-család egyik tagja. András egyszer elrabolta valamelyik szomszéd földbirtokos szépséges feleségét, és az akkor épülő vár egyik szobájába záratta. A kőművesek még dolgoztak az erődítményen, s napközben mindig fel is rakták az asszony börtönének falait, a kővek azonban mindig eltűntek reggelre. A szépasszonynak ugyanis volt egy boszorkány dajkája, aki szövetségre lépett az ördöggel. Közbenjárására az ördögfiak éjjelente holló képében elhordták az építőköveket, s tették ezt mindaddig, amíg az asszony ki nem szabadult. A mese szerint az ördögökről, azaz hollókról kapta nevét a falu és a vár.

A vár az évszázadok során többször gazdát cserélt; Csák Máté, Károly Róbert, Széchenyi Tamás, a husziták vezére, Giskra is birtokolta. Sokat

huzakodott a vidéken magyar és török is, ám I. Lipót 1711-ben, a szatmári békekötés után leromboltatta. A romvárat részlegesen felújították, 1996 óta látogatható, 30 éves felújítási munkák után. A dombtetőre keskeny út vezet az Ófaluból, kellemes sétával megközelíthető. A külső várudvaron, ahova csak felvonóhídon lehetett egykor bejutni, sok kincskeresőt vonzott egykor a sziklába vájt ciszterna, ahova a monda szerint Csák Máté és a törökök is sok kincset rejtettek el. A vár vastag, hűvös falai között a vár első urát és családját bemutató panoptikum, 11-16. századból származó fegyvereket kiállító fegyverterem és sok más érdekes kiállítás és látnivaló található. De a legizgalmasabb mégis az a kilátás, amely a toronyba felkapaszkodva élénk táru, a Cserhát lankáival és a falu kedves panorámájával.

2010 óta számos fejlesztés valósult meg, látványosan épült, szépült a vár. Több ütemben épült be két szint, és a torony is teljes pompájában látogatható.

A vár tavasztól őszig impozáns és lenyűgöző kulisszát nyújt különféle rendezvényekhez, vándorjátékokhoz, koncertekhez.

The 13th-century castle towering over the village, proudly guarding the tranquillity of the countryside, is easy to spot as you are approaching Hollókő. Its history is troubled and legendary at the same time, just like a setting for a fairy tale.

The village takes its name from the legend of the castle, according to which, a lord called András, a member of the famous Kacsics family, once lived nearby. András kidnapped the beautiful wife of a neighbouring landowner and locked her away in a room of the castle, which was still under construction at the time. The masons were working on the fortress and kept putting up the walls of the woman's prison during the day, but the stones were gone by morning. The nurse of the beautiful lady was a witch who had made an alliance with the devil. At her command, little devils carried off the building stones at night in the form of ravens, and continued to do so until the lady was freed. The story goes that the village and the castle were named after the devils, or ravens (Hollókő is 'Ravenstone' in English).

The castle has changed hands several times over the centuries, having been owned by Máté Csák, Róbert Károly, Tamás Széchenyi, as well as János Giskra, leader of the Hussites. There was much fighting over it be-

tween Hungarians and Turks as well, but it was eventually destroyed by Leopold I in 1711, after the Treaty of Szatmár. The ruined castle was partially restored and has been open to visitors since 1996, after 30 years of renovation work. The hilltop is reached by a pleasant walk on the narrow path leading from the Old Village. Many treasure hunters were attracted by the cistern carved into the rock in the outer courtyard of the castle, once accessible only via a drawbridge, where, according to legend, treasures had been hidden by Máté Csák as well as the Turks. The thick, cool walls of the castle house a wax museum depicting the first lord of the castle and his family, an armoury with weapons from the 11th-16th centuries and many other interesting exhibitions and attractions.

The most exciting attraction however, is the view from the top of the tower, of Cserhát's rolling hills and a lovely panorama of the village.

Since 2010, the castle has seen a number of major improvements to its structure and aesthetics. 2 levels have been completed in successive stages and the tower is now open to visitors in all its splendour.

From spring to autumn, the castle provides an imposing and stunning backdrop for a variety of events, castle plays and concerts.

HOLLÓKŐ VÁRA • HOLLÓKŐ CASTLE

HOLLÓKŐ VÁRA • HOLLÓKŐ CASTLE

HOLLÓKŐ VÁRA • HOLLÓKŐ CASTLE

MUEMLÉK
A VÁRAT A 13. SZÁZAD VÉGÉN
A KACSICS NEMZETSEG ÉRKEZTÉ
BIRTOKOSAI 1327-1352 KÖZÖTT
A SZÉCSÉNYI GUTHI ORSZÁG
ES LŐSONCZY CSALÁD
A TÖRÖK KORBAN VÉGBEN
FELSZABADULT BASTYÁN
I. LIPÓT RENDELETT ALAPJÁN
1771-BEN LERŐMBOCSÁLTÁK
HELYREÁLLÍTOTTA M. PÉTERFI GY. HELMUTVÁRI 1984-1990

HOLLÓKŐ VÁRA • HOLLÓKŐ CASTLE

RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM • ROMAN CATHOLIC CHURCH

Az első írásos emlékek szerint már 1342-ben is volt plébános a településen, ami akkor még a vár délnyugati részén, a patak völgyében terült el. A templom 1889-ben épült közadományokból. A helyén csak egy harangláb állt, ehhez építették nyugati irányba a hajó részt.

A templom kőalapra épült, vályogtéglákból és fazsindely tetővel. A fából készült torony egyetlen szög felhasználása nélkül készült. Az apostoli kettős kereszt jelzi, hogy kiemelt rangja volt.

A templom padlóját vörös téglá burkolja, falait fehérre meszelték. Az 1980-90-es években a zsindeletető felújításra került, karzatot és egységes berendezést is kapott.

Berendezései közül mindenképp meg kell említeni a Felvidékről származó Pieta-szobrot, amely a 17. századi népi faragás és egy szintén ebben a században készült lobogóbetétet.

A templom védőszentje Szent Márton.

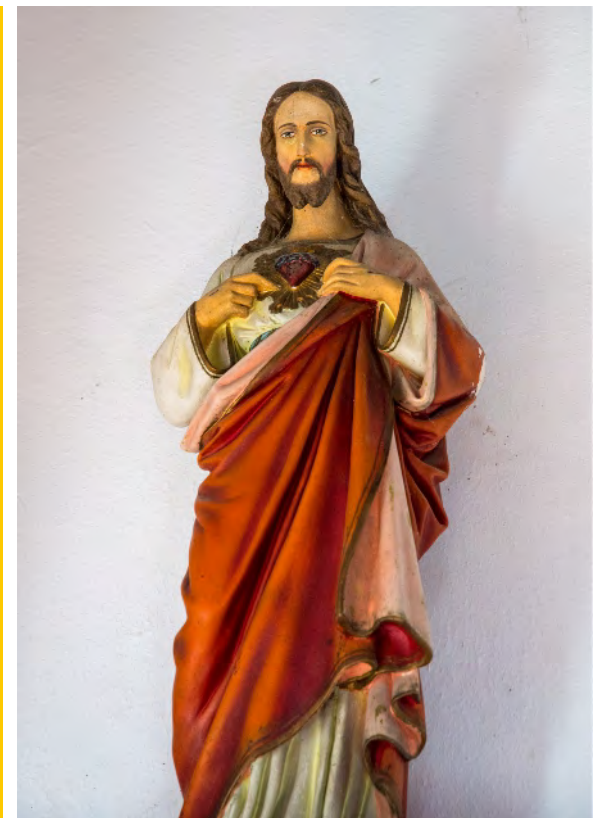
Located in the creek valley to the south-west of the castle at the time, the village had a parish priest as early as in 1342 according to the first written records. The church was built in 1889 with public donations. The nave was built to the west of the already existing small bell tower.

The church was built with adobe bricks and a shingle roof on a stone foundation. The wooden tower was built without using a single nail. The patriarchal cross indicates that the church was highly reputable.

The floor is covered with red brick and the walls are whitewashed. The shingle roof was renovated, and a choir loft and uniform furnishings were added during the 1980s and 1990s.

Among the features of the church, the Pieta statue, which is a 17th century folk carving from Slovakia, and a flag inlay, also from the same century, are worth mentioning.

The patron saint of the church is St Martin.

RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM • ROMAN CATHOLIC CHURCH

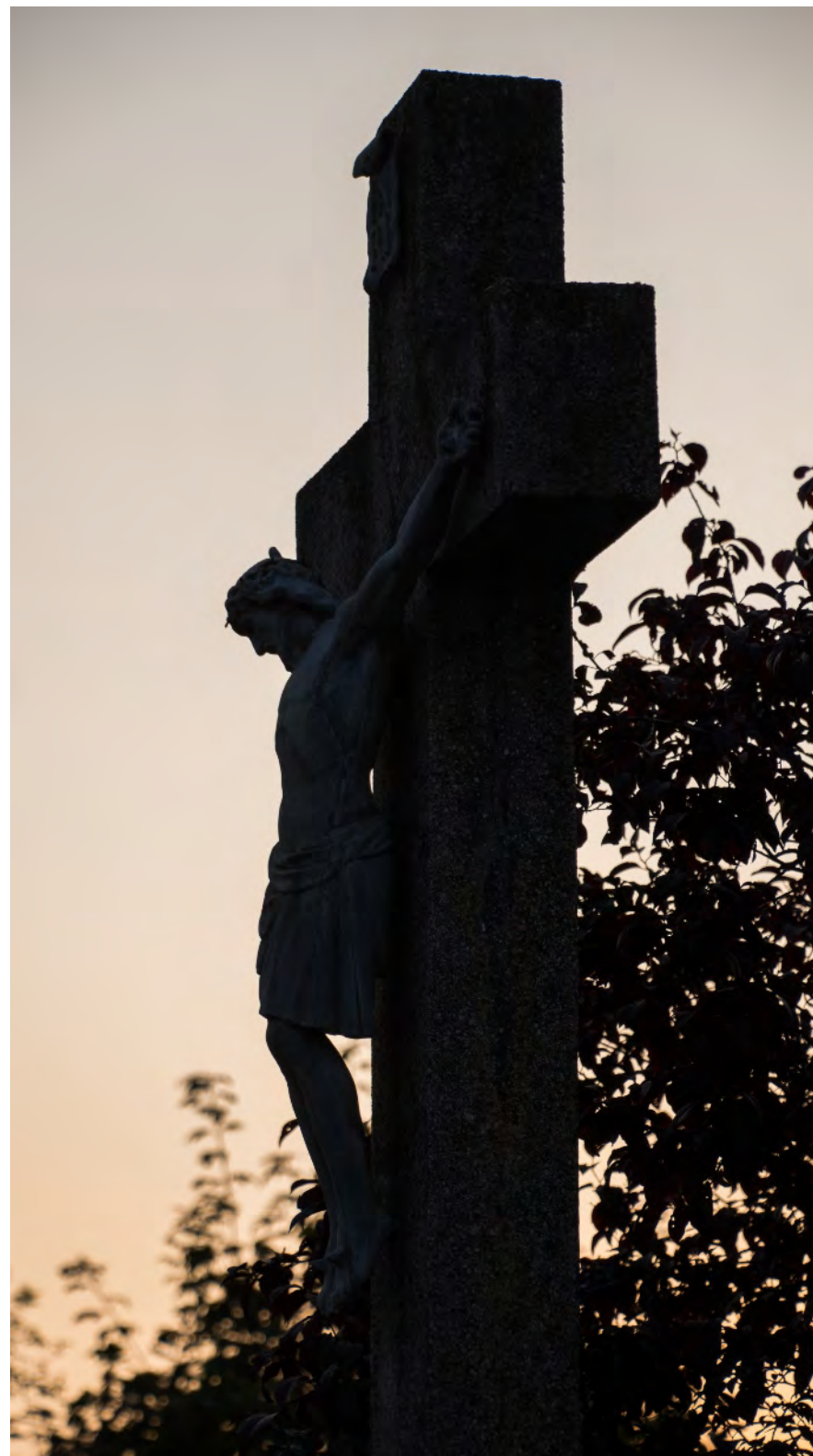

RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM • ROMAN CATHOLIC CHURCH

MÚZEUMOK • MUSEUMS

Hollókő apró házaiban különleges kiállítások is várják a látogatókat

Falumúzeum

A Világörökség részét képező hollókői Ófalu védett népi építészeti együttese hitelesen idézi fel a 20. század eleji palóc település képét. Központjában, a templommal átellenben álló egykori lakóház 1964 óta múzeum. Az 1867-ben már álló korábbi lakóház maradványainak felhasználásával, a falu nagy részét elpusztító 1909-es tűzvészt követően épült fel mai formájában. Az utca vonalára merőlegesen elhelyezkedő, háromszatú épület végével a várhegy lejtőjére támaszkodik, elől pedig alapincézett, közvetlenül az utcáról nyíló, gádoros lejárattal. A falakat kő alapra vályogból rakták. A csonkakontyos kialakítású nyeregtető cserépszindellyel fedett, kisméretű deszka oromfala szerény áttört díszítést kapott. Az oldalhomlokzat vonalában egyszerű faoszlopos tornác, a hambit fut végig, innen nyílik a ház bejárata.

Amíg a műemlékfalu kívülről korhűen helyreállított parasztházai, belülről a mai igényekhez igazodva, változatos új rendeltetésekre alkalmasak, itt a házbelső is a múlt század első felének paraszti világát idézi. A balasgyarmati Palóc Múzeum szakemberei rendezte állandó kiállítás egy közepes gazdasági állású, gyermekével és öregszüelővel együtt élő fiatal házaspár lakását jeleníti meg.

Guzsalyas ház

A Kossuth út 94. szám alatti palóc portán a hollókői népviselet készítésével, történetével ismerkedhetnek meg a látogatók, a korabeli fekete-fehér felvételeken a kenderfeldolgozás menetébe pillanthatnak bele.

A múzeumban egy újonnan megnyílt népviseleti kiállítás várja a kedves vendégeket. A Guzsalyas házban megismerhetik, milyen is az igazi hollókői viselet. Külön öröm számunkra, hogy a kiállított darabok egytől egyig a hollókői lakosok, asszonyok nagy becsben őrzött ruhadarabjai, melyeket most Önök is megcsodálhatnak.

Oskola

A templom szomszédságában áll az Oskolamester háza. Belépve egy századelő oskola hangulata fogad. Ezzel párhuzamosan megjelenik a 21. század információ-technológiája, interaktív, kedves, mesés formában.

Hollókő életéhez, hagyományaihoz kötődnek a kézműves foglalkozások. Mézeskalács díszítés, nemezelés, agyagozás, alkalomszerűen gyöngyfüzés próbálható ki csoportok és családok részére előre egyeztetett időpontban, sőt akár a híres hollókői népviseletet is felpróbálhatják.

Az Oskola, egy különleges kiállítás is megnézhető, mely emléket állít Hollókő szülőföldének, néhai Kelemen Ferenc fafaragó munkásságának.

Postamúzeum

1990 májusában nyílt meg a Világ Kulturális Örökségéhez tartozó Hollókő védett faluközpontjában a Postamúzeum kiállítóhelye.

A "Palócföld postája" című kiállítás két teremben mutatja be a több megyére terjedő néprajzi csoport, a palócság postahálózatának fejlődését és a palócokkal összefüggő postai emlékeket. Ez utóbbiak a képeslapoktól a bélyegeken át a bankjegyekig jellegzetes palóc tájakat, viseleteket és embereket örökítenek meg.

Ami nagyon különleges ebben a múzeumban, az a kiállított 2 pengős bankjegy hátulján látható kép. A kislány a képen, akit édesanyja magasba emel, ma is Hollókőn, az Ófaluban él.

Babamúzeum

Hollókő Ófalujában, az Alsókút mellett található a 2001-ben nyílt Palóc Babamúzeum. Közel 200 nagyméretű porcelán baba pompázik Palócföld színes népviseleteiben. Időszaki kiállítások keretében megismerhető az egyetemes magyarság változatos népi öltözködése is.

Kézműves Nyomdaműhely

Nyomdász szakmatörténeti kiállítás és interaktív bemutató – a hét minden napján látogatható műhely az 1900-as évek nyomdaműhelyébe vezet be a látogatókat, egyfajta időutazásként. A sok eredeti szerszám, használati eszköz, nyomógépek és könyvkötészeti szerszámok mellett több Gutenberg János által feltalált eszközt lehet kézbe fogva egy 19. századi nyomdász életét, munkáját megismerni, kipróbálni. Az országban egyedülálló műhelyben több program is várja a látogatókat. Kipróbálható 200 éves fém Gutenberg-prés, melyen különböző hollókői emléket lehet nyomtatni.

Műhelyünkben a kézi betűszedéstől a nyomtatáson át a kézműves könyvkötészetig a teljes folyamat kipróbálható. Több terméket fejlesztettünk, amelyeket a műhelyünkben bemutatott technológiával készítettünk, illetve folyamatosan készítünk is a helyszínen. Kézműves füzetek, naplók, könyvjelzők, üdvözlő kártyák, noteszek, jegyzetömbök, mini könyvek, művészi nyomatok, linó és fametszetek, vendégkönyvek, emléklapok, fabetűs plakátok, oklevelek, emlékkönyvek.

Hollókő Ófalujában a kézműves mesterségek között a korabeli nyomdász műhely igazi gyöngyszem, ahol találkozik a népi világörökség a magyar nyomdászat több évszázados hagyományaival.

A műhelyben mini könyvkiállítás, litográfiai kövek, fabetűs plakátkiállítás, korabeli nyomdász kiadványok mellett több különleges szakkönyv, betűmintakönyv is megtekinthető.

There are special exhibitions in the small houses all over Hollókő.

Village Museum

A World Heritage site, the protected folk architecture of the Old Village of Hollókő is an authentic representation of early 20th century Palóc settlements. The house opposite the church in the village centre has been a museum since 1964.

After the fire of 1909, which destroyed most of the village, this house was rebuilt in its present form using the remains of the original house dating from 1867. This three-sectioned building is built perpendicularly to the street, one end resting on the slope of the castle hill, and a cellar is built underneath the other, with the protected cellar entrance opening directly from the street. The walls were built of adobe on a stone foundation. The wooden gable end of the gabled roof is covered with clay shingles and has been decorated with understated openwork. The entrance to the house opens from a simple porch with wooden posts, known as the 'hambit', which runs along the side elevation.

While exteriors of the farmhouses in the listed village have been carefully restored to their original state, their interiors are adapted to today's diverse new purposes. The interior of this particular house however, is reminiscent of the peasant lifestyle of the first half of the last century. The permanent exhibition, set up by experts of the Palóc Museum in Balassagyarmat, depicts the home of a young couple with a middle-class household, living with their children and elderly parents.

The Spinning House ("Guzsalyasház")

In the Palóc house at 94 Kossuth Street, visitors can learn about the history and the making of folk costumes in Hollókő. Black and white photographs of the period reveal the process of working with hemp.

A newly opened exhibition of folk costumes awaits visitors in the Spinning House, where you can discover what authentic Hollókő costumes look like. We are particularly pleased that all displayed items, which you now have a chance to admire, are treasured pieces of clothing that belong to the inhabitants, women of Hollókő.

School ("Oskolamester háza")

The schoolmaster's house is near the church. Visitors can experience the atmosphere of a school at the turn of the century upon entering. At the same time, information technology of the 21st century tells its story in an interactive and charming way.

Handicraft activities here are linked to the life and traditions of Hollókő. Programmes involving gingerbread decorating, felting, pottery, and occasionally bead weaving are available for groups and families by appointment, and you can even try on famous Hollókő folk costumes.

The school also houses a special exhibition that commemorates the work of late woodcarver Ferenc Kelemen, a native of Hollókő.

Postal Museum

The Postal Museum in the protected village centre of Hollókő, a World Heritage Site, was opened in May 1990.

An exhibition entitled "The Postal Service of Palóc Land" presents the development of the postal network of Palóc people, a multi-county ethnographic group, and the postal relics associated with them, in two rooms. The postcards, postage stamps and banknotes depict characteristic Palóc landscapes, costumes and people.

The image on the back of the 2 pengő note on display in this museum is something truly unique. The little girl, lifted up by her mother in the image, still lives in the Old Village of Hollókő.

Doll Museum

The Palóc Doll Museum, opened in 2001, is located in the Old Village of Hollókő, next to the well. It houses nearly 200 large porcelain dolls in colourful Palóc folk costumes. Temporary exhibitions also present the varied folk costumes of Hungarians in general.

Artisan Printmaking Workshop

Exhibition and interactive demonstration on the history of printing. Open every day of the week, the workshop takes visitors on a journey through time to the printing workshops of the 1900s. You can learn about the life and work of a 19th century printer by holding and trying many original tools, equipment, printing presses and bookbinding tools, as well as tools invented by Johannes Gutenberg.

The workshop is unique in the country and offers a range of activities. You can try out a 200-year-old metal Gutenberg press to print various souvenirs from Hollókő. You can experience the whole process from manual typesetting to printing and artisan book binding in our workshop. Several products have been designed and created using the technologies demonstrated and they are still continuously being created on site. Handcrafted notebooks, diaries, bookmarks, greeting cards, journals, notepads, mini books, artist prints, linocuts and woodcuts, guest books, commemorative cards, woodcut posters, certificates and memory books.

The historic printing workshop, where world folk heritage meets the centuries-old traditions of Hungarian printing, is a real gem among the handicrafts in the Old Village of Hollókő. Visitors can view a mini book exhibition, lithographic stones, woodcut posters, historic printing publications, several special textbooks and type specimen books in this workshop.

KÖZTÉRI SZOBROK • PUBLIC SCULPTURES

Három köztéri szobor is megtalálható Hollókőn, melyek mindegyike kapcsolódik a településhez

Várlegenda-szobor

Készült: 2004-ben. Szobrász: Székó Gábor.

A Nagyparkolóban a várhoz vezető út mellett, a Várlegenda-szoborba vésvé olvasható Hollókő nevének legendás magyarázata és a Világörökség emblémája.

A Világörökség emblémája a kulturális és természeti javak között fennálló szoros kapcsolatot, kölcsönhatást szimbolizálja. A központi négyzet egy emberkéz által alkotott formát jelképez, miközben a kör a természetet, természetességet jeleníti meg. Mindkét forma szorosan egymásba fonódik, egyik a másiktól indul ki és tér vissza.

Az embléma kerek, mint a Földünk, és a kör egyben a mindent körülölelő védelem szimbóluma is.

Holló

Készült: 2008-ban. Szobrász: Tóth Dávid.

A kövön álló holló a Hollókőre vezető útelágazásban fogadja a látogatókat. A 3 méter magas szobrot augusztus 20-án avatták fel. A holló szorosan kapcsolódik Hollókő nevéhez, legendájához. 2005 óta pedig a település címerén is megtalálható.

Hollókői életfa

Készült: 2011-ben. Szobrász: Tóth Dávid.

Az Ófalu bejárata melletti Millennium parkban található a szobor, melyet húsvét előtt, Nagyszombaton adtak át. A fehér mészkő életfán egy bronzból készült népviseletbe öltözött pár látható.

There are three public sculptures in Hollókő, and their themes are all connected with the village

Legend of the Castle

Created in: 2004. Sculptor: Gábor Székó

The explanation of Hollókő's name and the world heritage emblem are engraved in the Castle Legend sculpture in the main parking lot next to the road to the Castle.

The world heritage emblem symbolises the close relationship and interaction between cultural and natural assets. The central square represents a shape created by the hands of man, while the circle represents nature. The two shapes are closely intertwined, each emerging from and returning into the other. The emblem is round, like the Earth, and the circle is a symbol of all-encompassing protection as well.

Raven

Created in: 2008. Sculptor: Dávid Tóth.

The raven, standing on a rock, welcomes visitors at the fork in the road to Hollókő. This 3-metre tall statue was unveiled on 20 August. The raven is closely linked to the name and legend of Hollókő, and it has also been featured on the village's coat of arms since 2005.

Hollókő's Tree of Life

Created in: 2011. Sculptor: Dávid Tóth

This sculpture is located in the Millennium Park near the entrance to the Old Village and was unveiled on Holy Saturday, just before Easter. A bronze couple dressed in traditional costumes stands on the white limestone tree of life.

RENDEZVÉNYEK • EVENTS

A Hollókői Húsvéti Fesztivál a hagyományok és az életöröm ünnepe. Egy hely, amit mindenkinek látnia kell! Gazdag folklórprogram, palóc gasztronómia, népszokások az elmaradhatatlan locsolkodással, koncertek, családi és gyermekprogramok nyújtanak feledhetetlen élményeket a vendégeknek. Húsvétkor folyamatos program várja a bájos ékszerdoboz-faluba a látogatókat, ahol az Ófalu parasztházai és köves utcája visszarepít minket az időben.

Az UNESCO Világörökség részét képező Ófalu 67 piros cserepes műemlékháza pont úgy néz ki, mint száz évvel ezelőtt – leginkább egy szabadteri múzeumra emlékeztet. Azzal a különbséggel, hogy Hollókő élő, működő falu, melynek lakói húsvétkor magukra öltik híres, színpompás népviseletüket, és életre keltik a magyar húsvéti népszokások legjavát. Igazi palóc húsvéti forgatagba kerül itt a látogató. A vendégek egy népmese kellős közepében érezhetik magukat, és tölthetik el az idejüket a különböző koncertek, kézműves bemutatók, gasztronómiai programok, a tojásfestő asszonyok, a különböző kiállítások és a többi érdekesség közt.

„Nő nem marad szárazon”

Hollókő egyik legismertebb és leglátványosabb húsvéti népszokása a locsolkodás. A falu összes, hagyományos népviseletbe öltözött eladó lányát kötelező ilyenkor eláztatni. Nincs olyan pörgős rakott szoknya a faluban, ami ilyenkor száraz marad. A locsoláshoz a legények egy vödörnyi hideg kútvizet használnak, hogy a lányok el ne hervadjanak idő előtt. A legenda szerint a friss, húsvéti kútvíz megőrzi a szépséget és az üdeséget. Korábban mindenhol vizet használtak a locsolkodáshoz, mára ez a szokás átalakult, és a fiúk parfümöt, kölnit hordanak ilyenkor maguknál. Hollókő az egyetlen olyan hely, ahol a fiatalok a régi hagyomány szerint vízzel locsolkodnak, nemhiába, az idei évben végre csatos üvegbe zárva már haza is lehet vinni a Hollókői Locsolóvizet!

The Easter Festival of Hollókő is a celebration of tradition and the enjoyment of life. It's a place everyone should see! A rich folklore programme, Palóc cuisine, folk traditions including the inevitable “sprinkling”, concerts, family and children's activities leave visitors with an unforgettable experience. In this charming jewel-box of a village, where the farmhouses and cobbled streets of the Old Village take you back in time, there is a packed programme of events every Easter.

The 67 red-roofed historic houses of the Old Village, a UNESCO World Heritage site, look exactly as they did a hundred years ago – just like an open-air museum. The difference is that Hollókő is a living, active village, whose inhabitants dress up in their famous, colourful folk costumes at Easter to bring the best of Hungarian Easter traditions to life. It is a veritable

A húsvéti hagyományok eltűnőben lévő kulturális értékeink közé tartoznak, ám Hollókőn ezeken a napokon megtalálható mindaz, ami a magyar ünnepet jellemzik. Hímes tojás, magyar sonka, locsolóversek, szoknyás, vízsugár elől visitva menekülő lányok és színes forgatag jellemzik az eseménysorozatot. A vendégek kóstolót kaphatnak a környék legjobb palóc gasztronómiájából, kiváló borokból és pálinkákból, a kicsiket gyermekprogramok, a nagyokat nép- és világzenei koncertek várják.

Húsvétot követően a **Hollókői Piknik** családi hangulatával, étel- és italkülönlegességekkel, zenés programokkal garantálja a kellemes időtöltést.

Pünkösdkor hagyományörző rendezvények és középkori várjáték várja az érdeklődőket.

Júliusban **Mesenappal** készülünk a legkisebbeknek, ahol megismerhetik a híres „Hollókői sárkányt” is.

Augusztus 20-án **Szent István napi Várjáték** teszi feledhetlenné ezt a napot.

Az ősz mindig különleges Hollókőn, az élénkzöld színeket felváltja a sárga és a barna száz és száz árnyalata. A település lakói pedig az októbert várják, amikor **Szüreti Fesztivállal** ünneplik a termények betakarítását. Díszes viseletükben vonulnak fel hintók és lovasok kíséretében, ezzel köszöntve a bőséges termést. A színpadon táncosok és népi muzsika szórakoztatja az ideérkező vendégeket, frissen készült mustot kóstolhatnak, és kézműves vásárban válogathatnak a portékák közül.

Az év utolsó rendezvénye a **Szent Márton Napi Vigasság**, libás finomságokkal, játékokkal, kézműves vásárral és forralt borral várjuk vendégeinket.

Palóc Easter extravaganza. Visitors, feeling like they are inside a folk tale, can enjoy various concerts, artisan shows, gastronomic programmes, view egg decorators, exhibitions and many other attractions.

“No woman shall stay dry”

One of the best known and most spectacular Easter traditions in Hollókő is the “sprinkling”. All the single girls in the village, dressed in traditional costumes, are expected to get soaked with water. No twirly pleated skirt in the village will stay dry! Boys use buckets of cold well water to sprinkle the girls so that they won't wilt early. Tradition has it that fresh Easter well water preserves beauty and vitality. Water had been used for sprinkling in all locations in the past, but nowadays the custom has changed and boys carry perfume and cologne with them at Easter in other

parts of Hungary. Hollókő is the only place where young people still use water for sprinkling, in line with the old tradition. This year, you can finally take sprinkling water from Hollókő home in a bottle! Easter traditions are among our cultural values that are slowly fading, but Hollókő still presents all that is characteristic of this holiday in Hungary. Decorated eggs, Hungarian ham, sprinkling rhymes, shrieking girls in many skirts running from water and a colourful bustle are the hallmarks of this event. Visitors can sample the best of the region's Palóc cuisine with excellent wines and pálinka, while children's activities are on offer for the little ones as well as folk and world music concerts for the grown-ups.

After Easter, time well spent is guaranteed at **Hollókő Picnic**, thanks to the family atmosphere, food and drink specialities and musical programmes offered.

At **Pentecost**, folk tradition events and a medieval castle play entertain visitors.

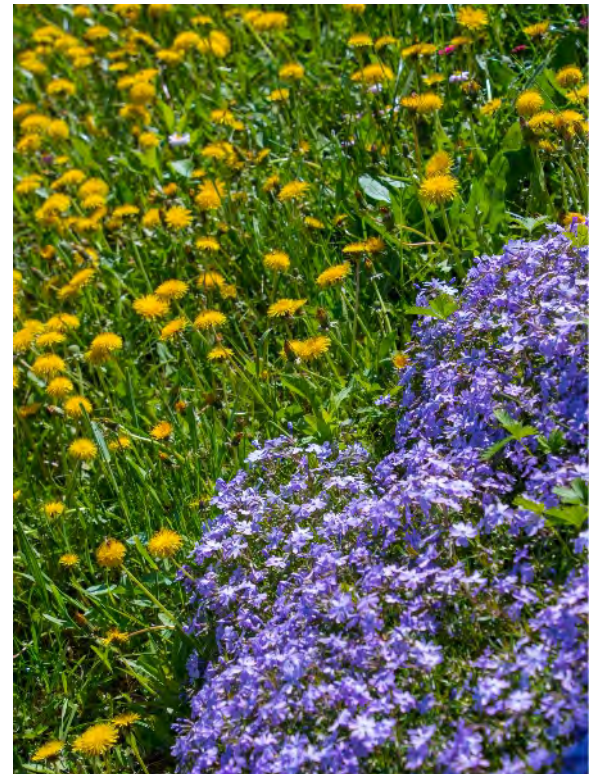
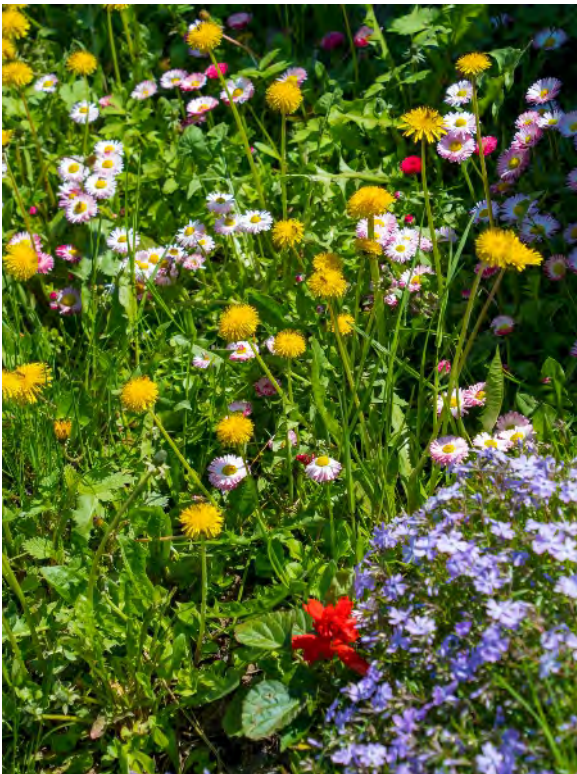
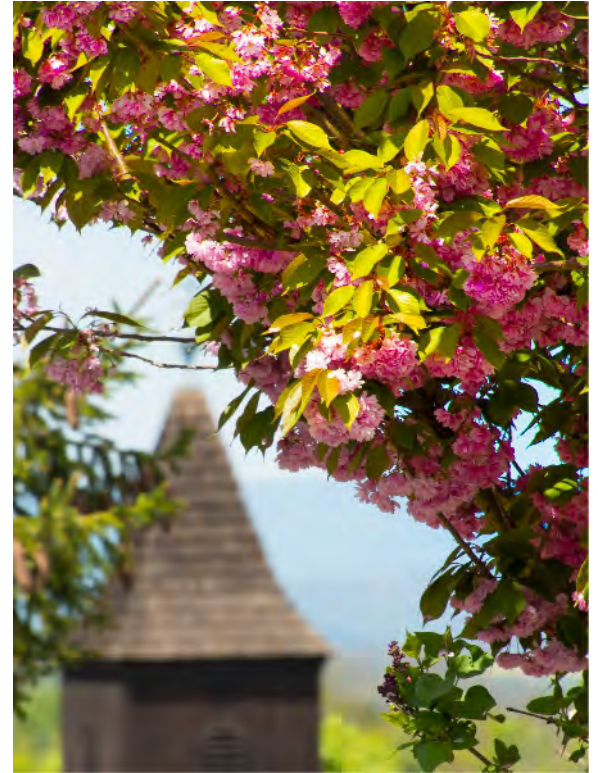
In July, a **Fairytale Day** event is prepared for the little ones, where they can get to know the famous "Dragon of Hollókő".

On 20 August, the **St Stephen's Day Castle Play** will ensure an unforgettable day.

Autumn is always a special season in Hollókő, where the bright green colours are replaced by a hundred shades of yellow and brown. Villagers look forward to the month of October, when they can celebrate the harvest with a **Harvest Festival**. They parade in their festive costumes, accompanied by carriages and horsemen, welcoming the bountiful harvest. While dancers and folk music play on stage, visitors can taste freshly made grape must and browse handcrafted items in the artisan market.

St Martin's Day Celebration is the last event of the year, offering delicacies made from geese, as well as games, an artisan market and mulled wine.

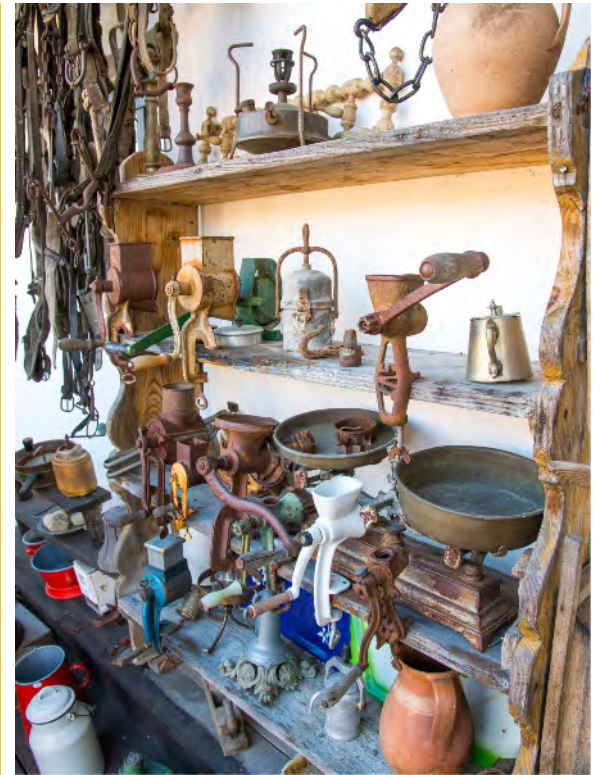

NÉPVISELET • FOLK COSTUMES

Hollókő egyik legizgalmasabb sajátossága a népviselete, amit nemcsak az idősebbek öltenek magukra előszeretettel – elsősorban az ünnepek alkalmával, például húsvétkor vagy pünkösdkor –, hanem a fiatalok is, akár családi eseményekre, esküvőkre is!

A férfiakra szűk fekete nadrág és csizma, gyolcsing, a derekukra szalag, a fejükre fekete pörgekalap kerül ilyenkor, a nőkre pedig megszámlálhatatlan, díszes szoknya. Régen a hétköznapokban ugyan csak kettőt hordtak, de

ünnepeken 7-8 alszoknya is került a szép selyem vagy kasmír szoknya alá, sőt a lányok a vasalt alszoknyából akár tizenötöt, húszat is magukra húztak. A szoknyák fölé általában gazdagon hímzett selyem kötényke, úgynevezett szakácska, felülre csipke ingváll és díszes rojtokkal szegélyezett vállkendő is dukált. Sőt, régen a lányok pántlikát viseltek varkocsba kötött hajukban, az asszonyok pedig gyöngyös főköttő fölött rojtos selyemkendőt. A nők lábán is lakkos csizma tette teljessé az öltözéket.

One of the most exciting features of Hollókő is its folk costumes, which are worn not only by the elderly, especially on holidays such as Easter or Pentecost, but also by young people, even for family events and weddings.

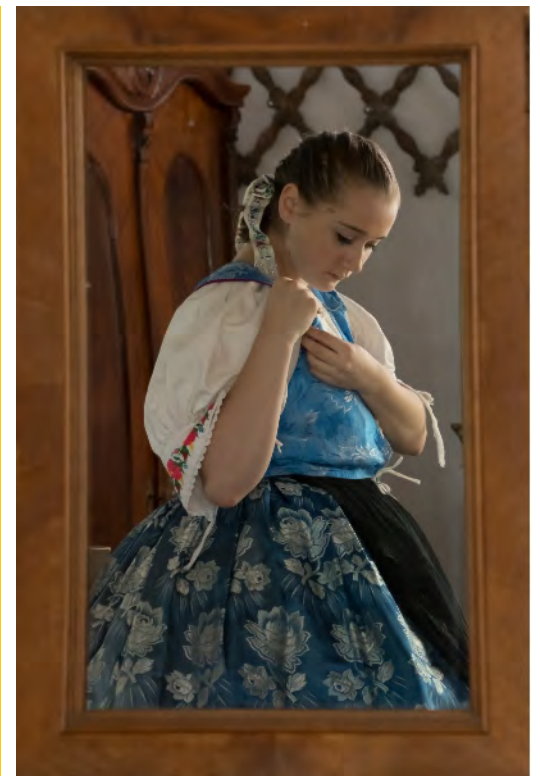
Men wear tight black trousers and boots, a white linen shirt, a ribbon around their waist and a black hat with narrow brim on their head, while women wear countless ornate skirts. Traditionally only two skirts were worn on weekdays, but women put on 7 or 8 (or sometimes as many as 15 or

20) petticoats under their beautiful silk or cashmere skirts on holidays. The skirts were usually combined with a richly embroidered silk apron, called a 'szakácska', a lace shirt and a shawl trimmed with ornate fringes. Girls traditionally wore ribbons ('pántlika') in their braids ('varkocs'), and women wore a silk scarf with fringes over a beaded bonnet ('főkötő'). Women's attire was also complete with lacquered boots.

TERMÉSZETI ÉRTÉKEK • NATURAL ASSETS

A hegység természetes növénytakarója eredetileg erdő. A Cserhát nevében is megjelenő cserfára ma már igen ritkán bukkanhatunk a hegység erdeiben, de hajdani előfordulási területe még most is rekonstruálható. A legelterjedtebb a tölgy, illetve ennek különböző fajtái, a kocsánytalan, a molyhos és a csertölgy. Kevés vöröstölgy is akad ezen a vidéken, valamint gyertyán és juhar. Mint ültetett kultúrák vannak lucfenyvesek és akácok.

A kocsánytalan-tölgy-erdők elterjedt aljnövényzetét a sátoros margitvirág, a Baracklevelű harangvirág vagy a tavaszi galaj jellemzi. A sziklás andezithegyek déli lejtőin főleg mohos tölgyek, húsos som és bokorerdők tenyésznek, az északi lejtőket a kocsánytalan tölgyek foglalják el. A völgyek és lankás lejtők gyertyános tölgyesei gombákban igen gazdag területek, pl. rókagomba, tinóru, királyvargánya. A völgyekben és irtásréteken nyílik a réti csenkesz, az illatos borjúpázsit, a gólyaorr, az őszi kikerics. Hollókő határát hagyásfás legelők, gyertyánok, tölgyfélék és juharfák teszik változatosabbá. Az aljnövényzet jellemzői: a csipkerózsza, a galagonya, a som, a kökény.

The original, natural vegetation of the mountain range is a forest. The turkey oak (cser), which is featured in the name of Cserhát, is now rare in the mountain's forests, but its former habitat can still be identified. The most widespread species are various oak varieties, such as sessile oak, downy oak and turkey oak. There are also a few red oak trees in the region, as well as hornbeams and maples. Spruce and robinia are present as plantations.

The extensive undergrowth in sessile oak woodlands is characterised by the corymb-flower tansy, the peach-leaved bellflower and the lady's bedstraw. The southern slopes of rocky andesitic mountains are mainly covered with thickets of downy oaks and European cornel, while the northern slopes are dominated by sessile oaks. The hornbeam and oak woods of the valleys and gentle slopes are rich in fungi such as chanterelles, boletes, and the royal bolete. The meadow fescue, the sweet vernal grass, the cranesbill and the autumn crocus grow in the valleys and glades. The outskirts of Hollókő are made diverse by hornbeams, oaks, maples and mead-

A Cserhát erdeiben megtalálhatóak olyan nagyvadak, mint a szarvas, az őz vagy a vaddisznó, sok róka, borz, görény, menyét, erdei és mogyorós pele is él itt. A térség madárvilága igen gazdag. Gyakran találkozhatunk itt vércsével, ölyvvel, néha még sassal is. Az erdők lakói az erdei és fülesbaglyok, valamint különböző rigó-, cinege- és pacsirtafajok, harkályok, kakukkok.

Az Országos Kék Túra útvonala érinti Hollókőt, mely 15 km-es szakaszon a Hollókői Tájvédelmi Körzeten vezet keresztül. A Vár tanösvényt végigjárva megismerkedhetünk a környék növény- és állatvilágával. A késsel jelölt szakasz hossza 4,5 km, megtehető 1,5 óra alatt.

Szintén az Országos Kék Túra útvonalán haladva Felsőtold irányába a Nagyparkolótól 2,7 kilométerre található a Kéz-kilátó, Csíkszentmihályi Benjamin munkája. Egy hatalmas fából készült kéz, ahonnan csodás kilátás nyílik a környező tájra.

ows with some trees left uncut. The undergrowth is characterised by rosebushes, hawthorns, cornels and blackthorns.

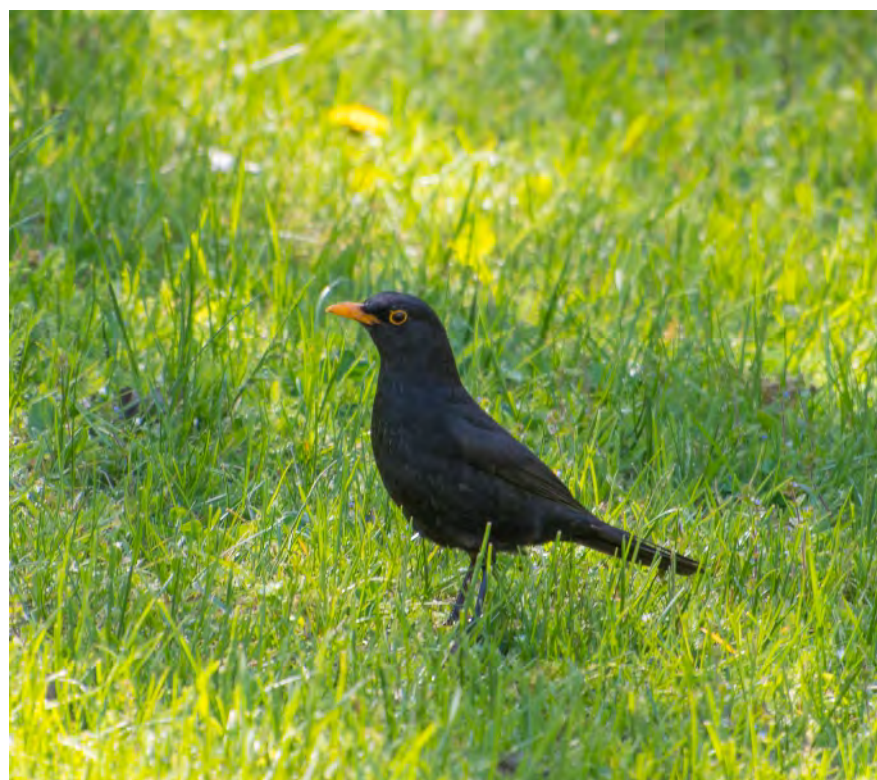
The forests of Cserhát are inhabited by large game such as deer, roe deer and boars, as well as foxes, badgers, ferrets, weasels, forest dormice and hazel dormice. The region has a rich bird fauna. You can often see falcons, hawks and sometimes even eagles. The forests are home to wood owls and eagle-owls, as well as various species of thrushes, tits, larks, woodpeckers and cuckoos.

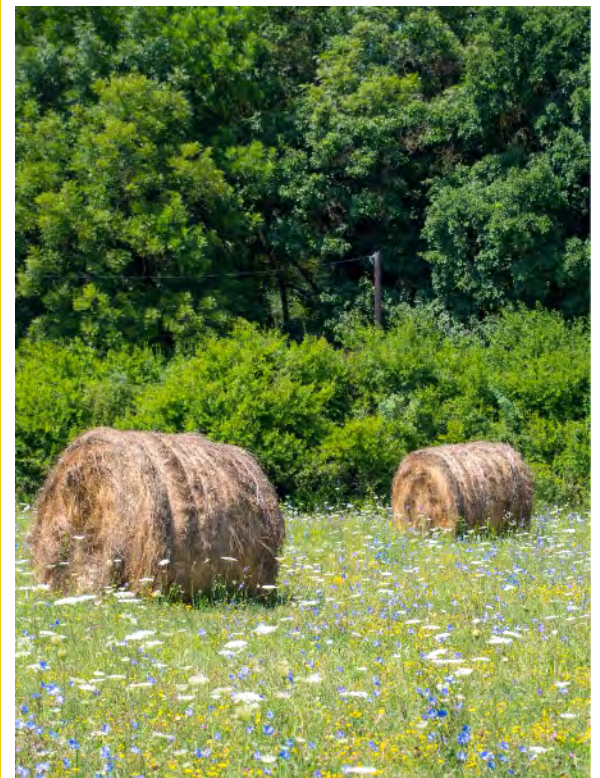
The route of the national blue hiking trail includes a 15 km stretch through the Hollókő Protected Landscape Area, touching the village. You can learn about the flora and fauna of the region along the educational trail near the castle. The section marked in blue is 4.5 km long and can be covered in 1.5 hours. Kéz-kilátó (Hand Lookout), created by Benjamin Csíkszentmihályi, also lies on the national blue trail, 2.7 km from the main parking lot towards Felsőtold. It is a huge wooden hand, offering a wonderful view of the surrounding landscape.

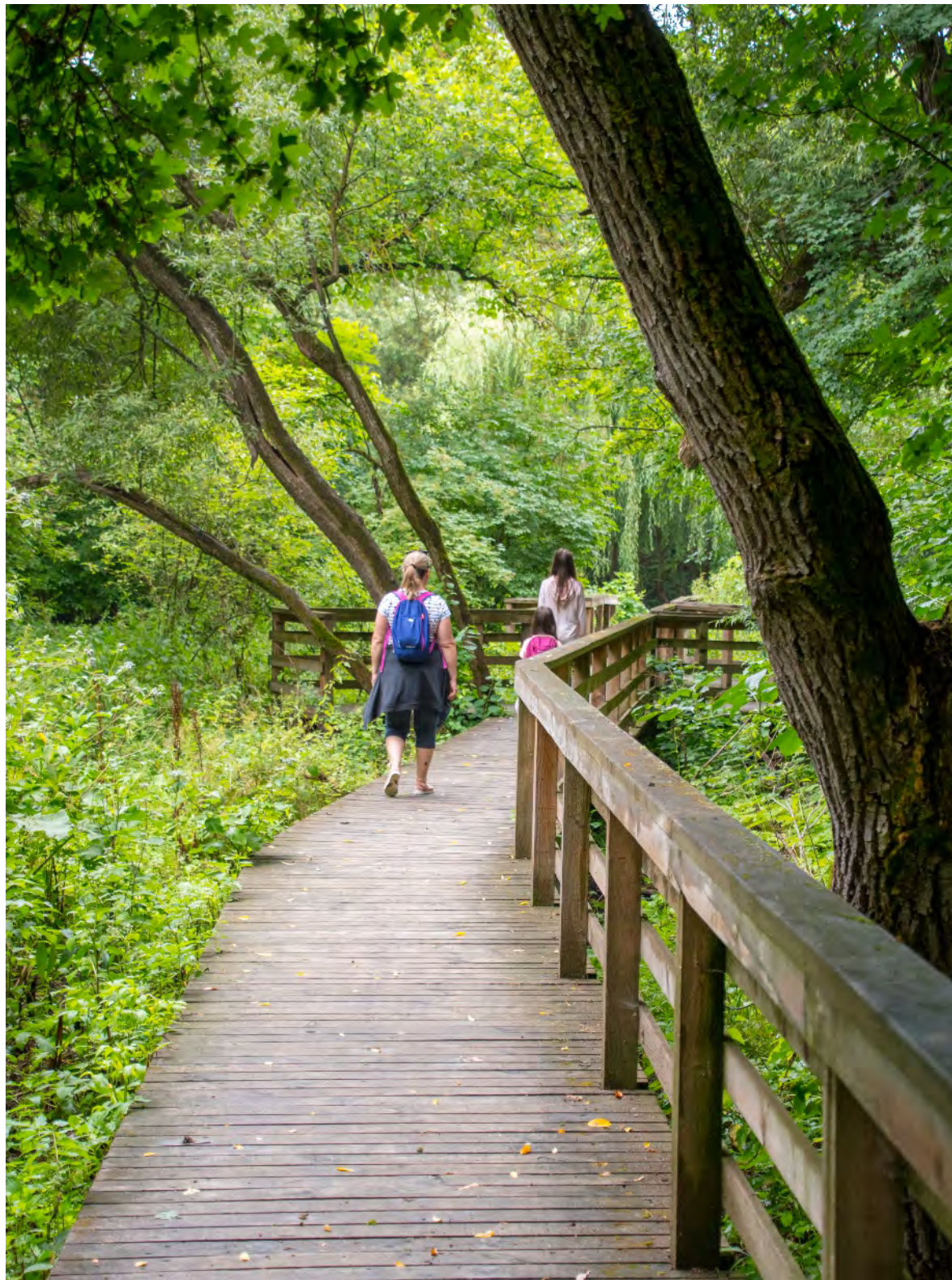

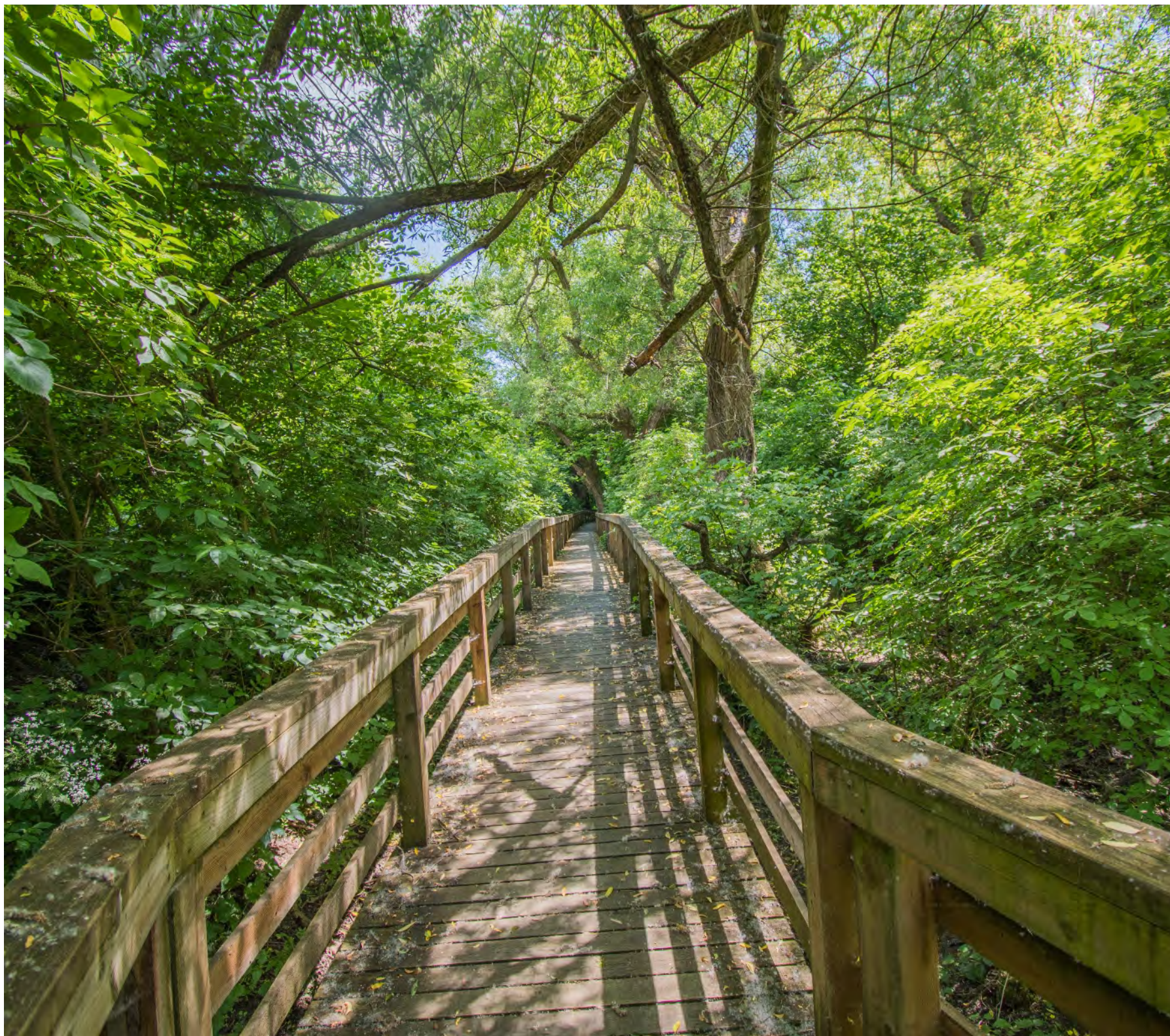

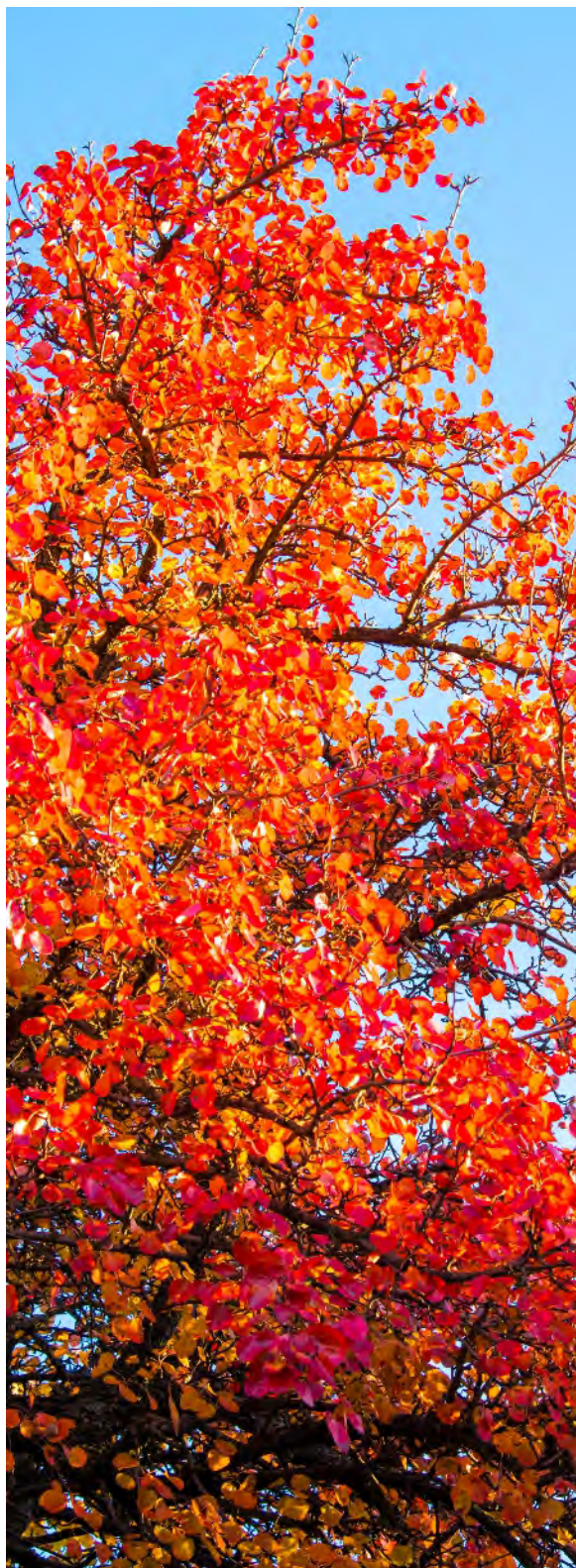

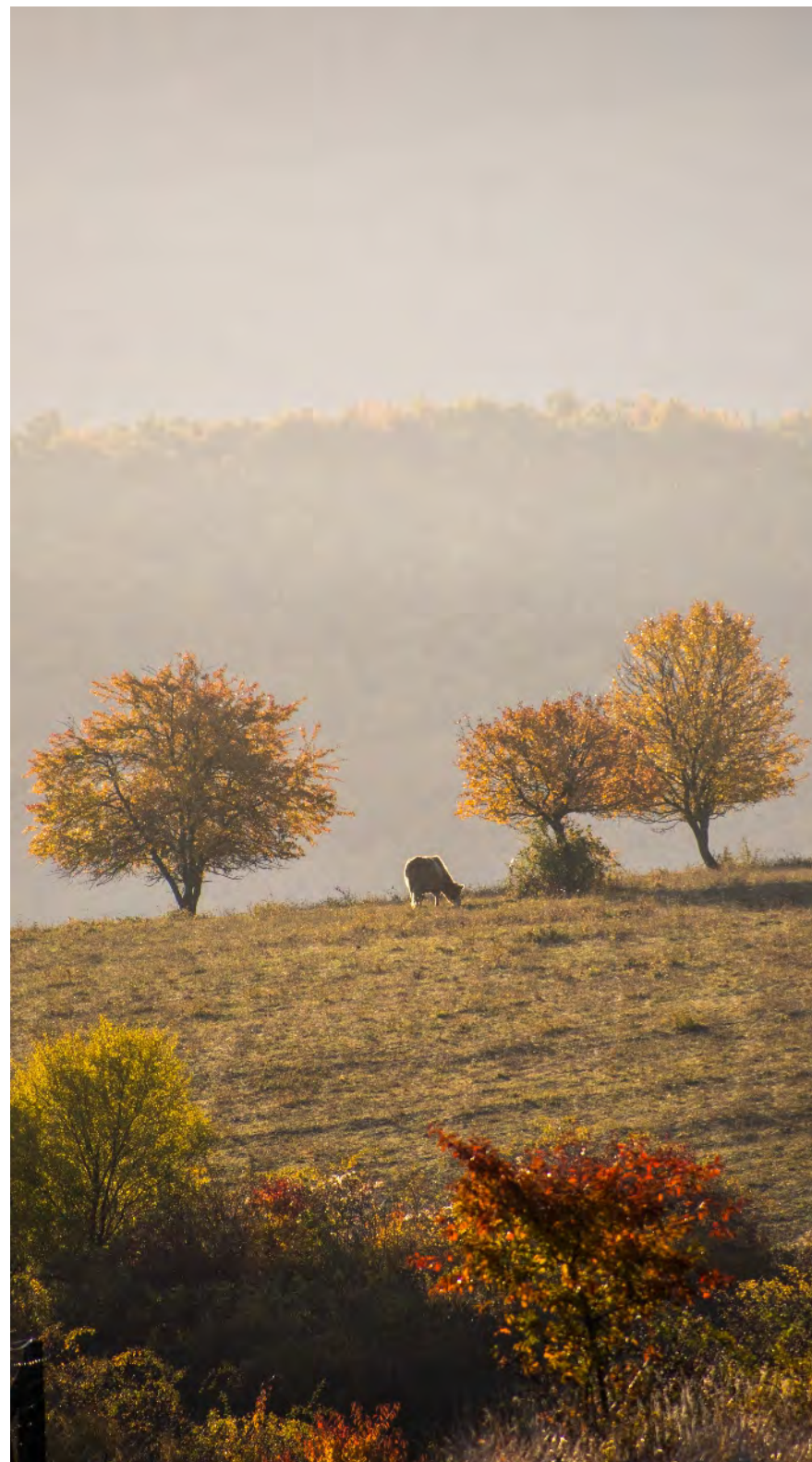
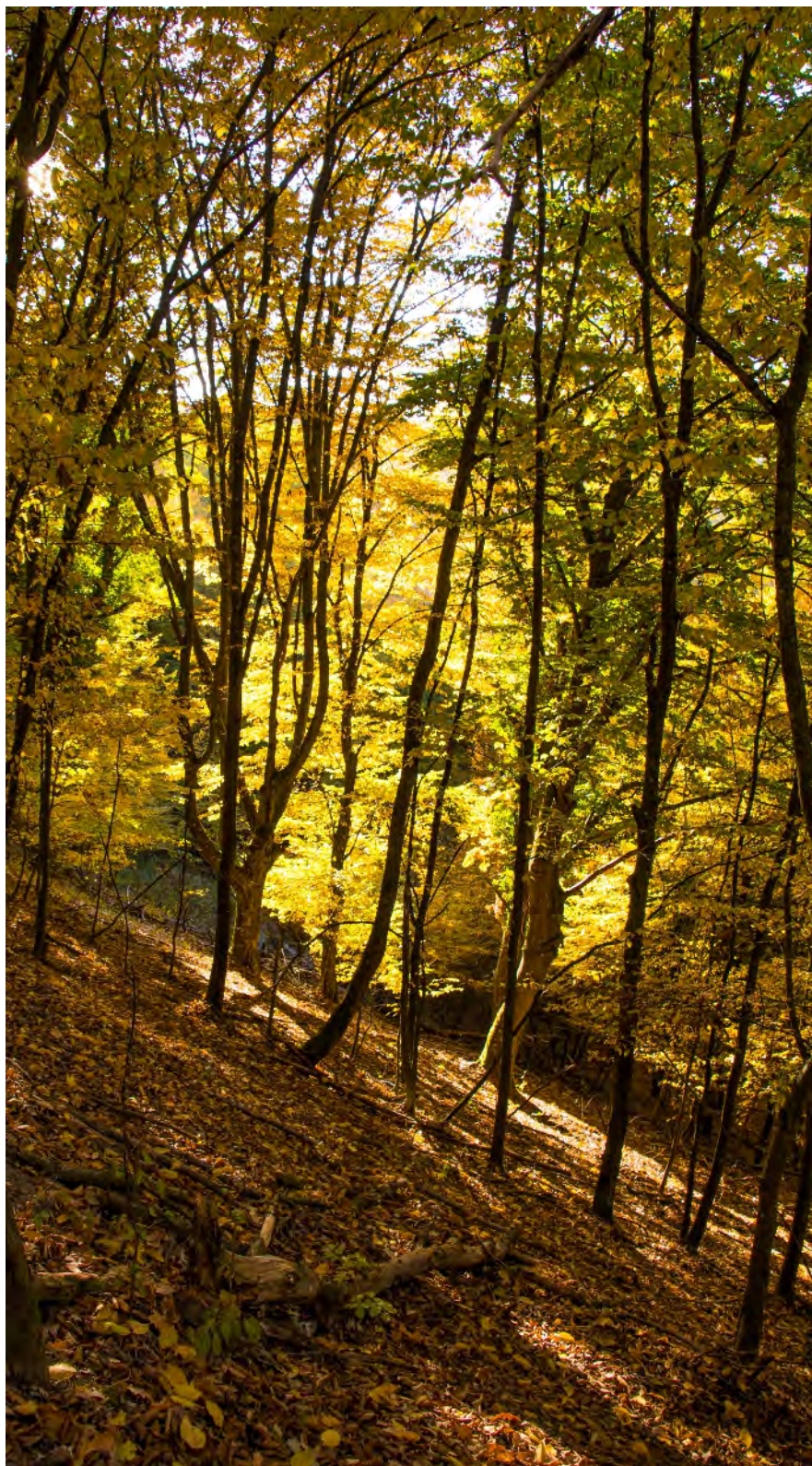

• TARTALOM • CONTENT •

ELŐSZÓ • FOREWORD / 5

HOLLÓKŐ/ 9

TELEPÜLÉSTÖRTÉNET • HISTORY OF THE VILLAGE / 33

ÉPÍTETT ÖRÖKSÉG • BUILT HERITAGE / 43

HOLLÓKŐ VÁRA • HOLLÓKŐ CASTLE / 61

RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM • ROMAN CATHOLIC CHURCH / 77

MÚZEUMOK • MUSEUMS / 91

KÖZTÉRI SZOBROK • PUBLIC SCULPTURES / 117

RENDEZVÉNYEK • EVENTS / 123

NÉPVISELET • FOLK COSTUMES / 145

TERMÉSZETI ÉRTÉKEK • NATURAL ASSETS / 161

• IMPRESSZUM •

A kiadvány megjelenését támogatta:
Emberi Erőforrások Minisztériuma Kultúráért Felelős Államtitkársága
Hollókő Község Önkormányzata

Felelős szerkesztő
Sári Andrea

Fotók
Fórián József

Magyar nyelvi lektor, korrektor
Ötvös-Varga Krisztina

Angol fordítás
Exalon fordítóiroda

Grafika
Vincze László

ISBN 978-615-81685-9-5

Készült a Dono Te Libro Kiadó gondozásában.
2022.

Nyomdai munka:
Center-Print Nyomda Kft., Debrecen.

Nagyon felemelő pillanat, ha elkészül egy különleges kiadvány egy kis településről. Ha egy szóval szeretnénk jellemezni környezetünket, akkor a harmónia kifejezés jutna először eszünkbe. A több mint 700 éve épült vár, az alatta fekvő csodálatos házak, az élő népi kultúra és a táj gyönyörűsége egységbe kovácsolja e földrajzilag kicsiny területet. Úgy emlékszem, hogy gyermekkoromban a falu nehéz munkái, a megélhetésért való küzdelem nem ezeket a gondolatokat juttatta az idős emberek fejébe. Az Öregszőlőben, a Fogácsban történt kapálás során pihenés közben megfordultunk, azért elgyönyörködtünk abban a panorámában, melyet az Ófalu, a

Szabó Csaba
polgármester

9 786158 168595

